

razvoj dejanja. To pa predvsem zato, ker se je iz razumljivih razlogov skrbno ogibal vsake poteze, ki karakterizira te tri rodove v njihovih razmerah k slovenskemu katoliškemu prebivalstvu in njihovo stališče v našem javnem političnem življenju.

Tretji in četrti rod sta s stališča harmonične celote samo nekak drivesek. Zgodovina teh treh rodov je izčrpana s prododom vnuka. Slika zadnjega potomca teh rodov, mladega duhovnika, bi bila lepa in simpatična, ako bi ga videli sredi njegovega dela na novi postojanki. Žalibog je tudi tukaj preveč jokavega govorjenja in premalo pozitivnega dela. Sezida se šola in zasade se ameriške trte in to naj bo rešitev vsega vprašanja! Po našem mnenju bi moral pisatelj, ko je predstavil razvoj, delovanje in padec treh rodov na naši zemlji, v epilogu predstaviti nekak program, kako urediti razmere v domovini, da ne bodo mogli več na posameznih točkah naše zemlje nastajati taki pojavi. Primerna je za glavno osebo takega epiloga oseba duhovnika, umetniško in estetično je lepo, da izkuša zadnji potomec popraviti, kar so pokvarili njegovi predniki. Toda samo s šolskim zidovjem in ameriško trto se to ne bo doseglo. Tak duhovnik bi moral pač pričeti drugače.

Gangl je posegel premalo globoko in ni predstavil razvoja treh rodov tako konkretno, kakor bi bilo treba v naših razmerah. Tega je pač krivo njegovo politično stališče. To je glavna napaka knjige.

Dr. L. Lénard.

Anton Medved: Slovenske legende. Ta zbirka slovenskih legend je lepa in primerna ter se bo rada čitala. Misel, izdati za naše ljudstvo tako zbirko, se more imenovati srečna. Narodnih legend naš rajni pesnik ni sprejel v svojo zbirko. Izjem je samo dvoje. Razloge za to je navedel v predgovoru. Zdi se mi, da se je postavil na nekoliko pretesno stališče. Dobilo bi se tudi med narodnimi legendami nekaj tvorov, ki imajo umetniško vrednost. Izmed naših pesnikov so zastopani: Najbolj številno Anton Medved sam. Tu lahko primerjamo tvore posameznih naših pesnikov in priznati moramo, da ima Medved na tem polju prvenstvo. Aškerčevih je dvoje. „Iškarjot“ je še iz njegove prve dobe in kaže vso silo Aškerčevega genija v teh časih. Kak razloček med to legendo in njegovimi poznejšimi pesnitvami! Levstikova je: „Živopisec in Marija“, ki se odlikuje z nežno preprostostjo in krepko obliko. Ena najboljših legend v tej zbirki je Opekova „Trepetlika“. Dalje je treba še omeniti Stritarjevo „Turki na Slevici“, ki je znana še iz šolskih čitank, Jenkov „Zaklad“, Jurčičevo „Praznik posvečuj“ in Prelesnikovo „Pšenično zrno“. Dobile bi se pa pesnitve, ki se morejo prištevati legendam, tudi še pri drugih slovenskih boljših pesnikih. Iz mladostne dobe našega pesnika, ki se je nekoč podpisaval Gojko, je živahna in lahkotekoča legenda „Zlati ključ“.

Poleg imen naših boljših pesnikov iz novejših dobe je zastopanih v tej zbirki še mnogo starejših pesnikov in novejših drugovrstnih. Ti proizvodi res nimajo posebno veliko umetniške vrednosti, popolnoma brez cene pa tudi niso in ljudstvo jih bo rado čitalo.

Dr. L. Lénard.

Slovenske večernice. 64. zvezek. Letošnje večernice nam prinašajo tri večje spise. Mlakarjev Trebušnik je Mohorjevim čitateljem star znanec, ki je ostal vsem v najboljšem spominu. Letos je šel na

slovanski jug in nam opisuje z živahnim dovtipom vtise s svojega potovanja. Vukova povest „Kar Bog stori, vse prav stori“ spada v oddelek kriminalnih romanov. Toda zanjo ne velja oni nekoliko trivialni pomen, katerega ima večkrat ta beseda. Povest je po vsebini jako lepa, spretno izvedena in se razvija naravno. Vršni se na Murskem polju in ta lokalizacija mora ugajati, ker imamo od tod še malo ljudskih opisov. Osebe in značaji sami na sebi so jako navadni in razvoj povesti ni posebno izviren. Potujoči revež Marko, ki pomaga zaljublencem iz zadrege, je v modernih literaturah nekaj tako navadnega, kakor je bil v rimskih šaloigrah za take vloge kak hišni suženj. Bogat kmet, ki noče dati svoje hčere poštemu bajtarjevemu sinu za ženo, je često rabljen predmet ljudskim povestim. Izrabljen motiv je tudi, da kdo izvrši zločin, potem pa obrne sum na kakšnega drugega, poštenega človeka, a se slednjič po kakšnem čudnem slučaju izkaže pravica. Vrlina povesti torej ne obstaja toliko v vsebini sami, kakor v spretni zvezi teh motivov in prijetnem opisovanju. Česnikova slika „Naši ljudje“ je sicer stilistično boljša od prve, toda motivacija je slaba. Dva pretepa razvozljata vozle zapletljajev. Človek pač ne bo tako hitro izpremenil svojih nazorov.

Drobne povesti. Edini pisatelj, ki je naveden z imenom v tej zbirki, je naš stari znanec Ivo Česnik. Njegovo pero se odlikuje zlasti z naravnim risanjem ljudskih postav in značajev. Manjka pa poglobitve misli, širjega obzorja in življenjske izkušnje. Drugi pisatelji so se podpisali s psevdonimi ali pa so ostali anonimni. To ni priporočilo za vrednost spisa. Nekatere reči so v resnici tako slabe, da bi bilo bolje, ako bi izostale. Jezik je mestoma pod vsako kritiko.

////

Dekle z biseri. Povest iz Neronove dobe. Angleško spisal H. Rider Hagger. Prevel J. M. V Ljubljani 1910. Založila Katoliška Bukvarna. — V slovenskem jeziku imamo že mnogo povesti iz rimskih in prvih krščanskih časov in vse se čitajo jako rade. Mohorjeva družba je izdala Fabiolo in Perpetuo, dalje imamo „Ben Hurja“ in Sienkiewiczov „Quo Vadis“, ter „Pojdimo za njim!“ Tudi naši domači pisatelji so se že poskušali na tem polju. Omenimo lepo Tavčarjevo novelico „Tiberius Panonicus“. Ta doba je v resnici tako zanimiva in obsega tako važne dogodke in dušeslovne probleme, da je skoraj neizčrpeljiva zakladnica tudi za umetnost. Povest „Dekle z biseri“ nam opisuje to dobo od nove, povsem izvirne strani in prepričani smo, da se bo našemu ljudstvu priljubila ravnotako, kot so se druge povesti iz tega predmeta. Izšla je najprej v podlistkih „Slovenca“ in že takrat je splošno ugajala.

Črna žena. Zgodovinska povest. Priredil Javoran. Ponatis iz „Domoljuba“. V Ljubljani 1910. Založila Katoliška Bukvarna. Povest je zanimiva in pisana poljudno. Vršni se na našem visokem Gorenjskem v preteklih, žalostnih časih. Priporočljiva je kot poljudno berilo.

Dr. Jos. Tomišek: Antibarbarus. Studije o napakah in pravilih slovenskega pisanja. I. Ljubljana 1910. Zal. L. Schwentner. Natisn. Nar. Tiskarna. 67 str. Kdor ima le troho jezikovne izobrazbe, že lahko opazi, da je pri nas v zadnjih dveh desetletjih čut za slovniško natančnost in lepoto zelo opešal. Vzrok tega pojava